

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ІДЕОЛОГІЯ

Мілова Марія Іллівна
Димова Олена Валентинівна

Етичні засади української самоідентифікації у дискурсі постмодерну

УДК 342.7 +172
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023-5.17>

Мілова Марія Іллівна
доктор політичних наук, професор
кафедри політології
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26,
Одеса, Україна
ORCID: 0000-0003-4215-1264

Димова Олена Валентинівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри соціальних
та гуманітарних дисциплін
Одеського національного морського
університету
вул. Мечникова, 34, Одеса, Україна
ORCID: 0000-0002-7695-1414

Стаття присвячена дослідженню культурно-національного аспекту українського суспільства, яке переживає складні трансформаційні процеси, що безпосередньо впливають на нове сприйняття засад соціально-політичного буття, визначення нових загальнонаціональних цінностей та встановлення модернізаційних форм суспільної комунікації. Воєнний період, у якому ми перебуваємо, та вплив загальноєвропейських політичних подій, потребує скорішого вирішення цих проблем. Дослідження присвячене особливостям формування самоідентифікації української нації й потребує комплексний підхід до проблеми: використовуються класичні знання західної науки щодо політичної культури, світові та вітчизняні дослідження становлення громадянськості, сучасні визначення рис динамічних/статичних культур. У дослідженні застосовується системно-аналітичний підхід, історичний метод, методи компаративного й структурно-функціонального аналізу, що надали можливості екстраполювати особливості кожної характерної риси динамічної культури на щоденну суспільну практику громадян. Діалектичний метод надав можливість вибірково обрати дійсно якісні риси культури, які створюють умови актуалізації національної свідомості, а соціологічний метод допоміг виявити форми цієї актуалізації, що схвалені більшістю. Соціологічні дослідження глибоких настанов українців дозволили зробити висновок того, що сьогоденні настанови громадян – це культурно-етичні й мовно-історичні засади власної ідентифікації, що пов'язано зі трансформаціями в соціальних інститутах. Трансформація інституту національності в умовах глобалізаційного буття постмодерну потребує моделювання образу нації, який буде спиратися на конструктивні працездатні риси національного характеру. Сучасна українська громадськість має готовність ідентифікувати національність спираючись на культурно-історичні засади та сучасні етичні настанови, що пов'язані зі намаганням надати більшої переваги саме соціальній відповідальності на противагу особистісному задоволенню. Ціла низка культурних рис, що притаманні українській громадськості й свідчать про достатньо високий рівень ліберальної політичної культури, надає можливість впевнено стверджувати про достатній потенціал життєздатності нації. Тому пошук єдиного, системного та обов'язково позитивного світогляду на власну історію, а також структурно-визначений план стратегічного розвитку нації – поточне завдання політичної еліти.

Ключові слова: етика, національна самоідентифікація, громадськість, дискурс постмодерну.

Вступ. Україна сьогодення – це суспільство, яке переживає складні трансформаційні процеси, що безпосередньо впливають на нове сприйняття засад соціально-політичного буття, визначення нових загальнонаціональних цінностей та встановлення модернізаційних форм суспільної комунікації. Воєнний період, у якому ми перебуваємо, та вплив європейських політичних подій, запобігає можливості робити цей процес повільним чи відкладати його на більш безпечний час. Ця робота повинна бути виконана, тому що з'єднана зі тим самим виміром часу у політиці, який політолог Ч.Майер визначає як уявлення про політичні устремління: моделювання майбутнього власного політичного співтовариства на засадах, які будуть сприйматися суспільством як «справедливі» та «вірні» [16, с. 151-155]. Жодна політична еліта не спроможна відтворювати себе поза етичних засад, які загальноновизнані суспільством, якщо бажає зберегти своє відтворення; жодне суспільство не

спроможне рухатися у бік ускладнення й поглиблення власної природи, якщо не шукає відповіді на суттєві виклики змісту буття у теперішньому й відтворення сенсу буття у майбутньому. Цей пошук відповідає цивілізаційній потребі людства у формуванні нових засад існування особистості, суспільства, держави, трансформації головних соціальних інститутів (у тому числі й національної самоідентичності) в зв'язку зі кінцем епохи домінування «приватної особи», яка виникла внаслідок «етики протестантизму», й перебуває зараз у пошуках визначення «етики глобалізаційної людини», через «зменшення тиску цінностей економікоцентризму і відстоювання парадигми культуроцентризму та духовності» [11, с. 415].

Мета та завдання. Виявити сучасні особливості форм національної самоідентифікації в умовах епохи постмодерну та можливості їх застосування щодо нашого громадянськості. Задля цього – аналіз характерних ознак визначення динамічної чи

статичної культури та їх співвідношення зі національними настановами, що проявленні у щоденній суспільній практиці; пошук засад, які спроможні надати можливості більшої динамічності культурі, що безпосередньо впливає на посилення структурної єдності національної ідентичності.

Методи дослідження. Застосування компонентів загальнонаукової методології, зокрема – системно-аналітичного підходу, – дозволило відокремити різні підходи до розуміння особливостей непрямого впливу етико-культурних засад на актуалізацію національної ідентифікації в межах сучасної західної доктрини та їх ступінь актуальності задля української громадськості. Аналіз ґрунтується на використанні як історичного методу, так й методів компаративного й структурно-функціонального аналізу, що надали можливості екстраполювати особливості кожної характерної риси динамічної культури на щоденну суспільну практику громадян. Діалектичний метод надав можливість вибірково обрати дійсно якісні риси культури, які створюють умови актуалізації національної свідомості, а соціологічний метод допоміг виявити форми цієї актуалізації, що схвалені більшістю.

Визначення шляхів створення нових засад існування сучасної національної самоідентифікації потребує звернутися до історичного виникнення такого явища як громадянськість (або громадянська політична культура). Філософія Модерну, створюючи теоретичні засади демократичності влади, визначала необхідність формування активної ліберальної культури, що базується на наступних етичних принципах: певний ступінь відкритості громадянина своєму суспільству, що означає спроможність до соціальної кооперації та взаємин з партнерами, які також виховуються в умовах активної самоорганізації; довіра громадянина такому соціальному інституту як держава, його легітимність в очах громадян, що означає законслухняність; перевага суспільного добробуту над приватним [6, с. 465].

Громадянськість нації епохи Модерну формується двома рівнями: суспільним й індивідуальним. Перший рівень можна визначити як «національна самосвідомість», «політична культура нації» [13]. Ціннісні орієнтації ліберальної політичної культури за Г.Алмондом повинні включити до себе: 1) когнітивні орієнтації, тобто знання та віру щодо політичної системи, її ролей та обов'язки щодо цих ролей...; 2) «афективні орієнтації», або почуття, щодо політичної системи, її ролей, її роботи та залучених до неї людей; 3) «оціночні орієнтації», судження та думки про політичні об'єкти, які зазвичай являють собою комбінацію ціннісних стандартів та критеріїв, інформації та почуттів [13, с. 124-132]. Другий рівень можна визначити такими поняттями як «політична культура громадянина», «громадянська культура» [13, с. 168-170].

Вочевидь, що ці рівні пов'язані один з одним та за умов значного розходження за змістом стануть свідоцтвом кризового стану в суспільстві, яке не спроможне надати своїй політиці впорядкованості та легітимності. А сама ліберальна культура – тільки віддзеркалення культури як більш цілісного явлення, бо «культура, що сприймається в антропологічному розумінні як сукупність способів і результатів діяльності народу, як синтез його інтелектуальних, матеріальних і духовних досягнень, відтворює адекватні собі політичний устрій, соціальні відносини, економіку, систему права...» [4, с. 340]. Саме тому калькування ліберальної політичної культури політичною елітою нашої держави було неефективним, бо «історія наділила національну культуру України глибокими специфічними особливостями» [4, с. 340]. Ці особливості визначають націю як таку, що легко сприймає цінності лівих ідеологій та відчуває справедливим бажання встановити гідний рівень життя для всього суспільства (тому не дивно, що загальновизнані символи української культури – Леся Українка, Іван Франко – були соціалістами за своїми поглядами). З іншого боку, не менш привабливим для українців є бажання встановити потужну націократичну державу правого спрямування, що віддзеркалюється у збільшенні таких партій в парламенті. Найочевидніший крок для нашої держави – встановити рівновагу поляризованих ідеологій на кшталт італійського парламенту. Тоді збереження поваги до вільного вибору кожної із ідеологічних спільнот призведе до відчуття руху у бік демократії та введення у суспільно-політичну практику традиції постійного плюралізму.

Але сьогодення не може обмежуватися тільки дискурсом модерну, що породив інститут ідеології. Це замало. Поточна мінлива ситуація у глобалізаційному просторі потребує додаткового аналізу цінностей політичної культури щодо їх впливу на суспільний розвиток загалом. У своєму дослідженні низка дослідників пропонує визначати національні риси характеру як такі, що допоможуть швидко рухатися у напрямку модернізації чи, навпаки, гальмувати цей процес [14]. Серед них:

- Орієнтація у часі: прогресивна культура орієнтується на будівництво майбутнього та засоби забезпечення кращої долі країни, що відповідає спрямованості нації щодо отримання перспективної освіти й бажання розвивати найскладніші галузі інформаційного суспільства – штучний інтелект, будівництво літаків, космос; статична культура орієнтується на яскраві традиції минулого та пошук вирішення проблем у теперішньому (це також притаманно сучасній Україні, яка сподівається консолідувати суспільство за рахунок постійного відтворення «чудового минулого»).

- Ставлення до роботи: нація може сприймати роботу як не просто грошову винагороду, а як

обов'язкову складову суспільної пошани та самореалізації; чи нецікава праця, яка сприймається як засіб вижити у цьому світі й немає у неї привабливості творчої складової. Ця характерна риса українців могла б розгорнутися у бік сприйняття роботи як самореалізації, але постійно ускладнюється об'єктивними обставинами: економічною кризою, надзвичайно високою поляризацією населення, війною.

- Якісна освіта: обов'язкова складова найпотужніших суспільств, й байдуже ставлення до неї у архаїчних країнах. За цим фактором Україна сприймається як прогресивна держава, яка має високий рівень освіти, але з боку державної еліти проводиться невірна політика, яка спрямована на зменшення кількості Вишів та студентів [9].

- Розподіл влади: динамічні культури характеризуються постійним рухом у бік децентралізації й самоврядуванням, статичні культури посилюють централізацію та вертикаль влади. Ця складова не може розвиватися в умовах війни, бо така ситуація потребує – навпаки – посилення єдиновладдя задля миттєвого реагування на небезпеку.

- Етичні норми: найскладніша сфера аналізу, бо не може мати спрощене, тільки раціональне пояснення. Вони обов'язково сповнені глибинними національними настановами, етнічними традиціями, які не можуть бути обмежені раціональною аргументацією дискурсу Модерну, включають до себе альтруїстичні, ірраціональні наративи, що можуть у короткотривалій перспективі навіть протистояти власним особистісним інтересам. Є відчуття надзвичайно важливим багаторівневий простір перетину етичних норм українців радянської та пострадянської епох тому, що може стати у подальшому потужним двигуном виникнення зовсім нового світогляду, що спроможний подолати утилітарну обмеженість ліберального конструкту «соціальної справедливості», яка все ще перебуває на засадах Просвітництва [14, с. 16-24].

Низка інших факторів вважаються для мене переконаними задля їх використання через їх спрощений рівень аналізу. Це відноситься до такого важливого процесу як соціалізація – ніяким чином неможна його зводити до необхідності домінування умовно новітніх соціальних інститутів (держава постіндустріального суспільства, нація, профспілки) над традиційними (сім'я, друзі, територіальні спільноти), бо будь-які трансформаційні процеси у суспільстві автоматично викликають недовіру з боку громадян до більш формалізованих інститутів (що буде доведено нижче, показниками останніх соцдосліджень) та збільшення довіри до більш вузького кола неформальних малих угруповань. Це свідчить, перш за все, про багатоскладову природу людини, яка потребує не тільки опори задля відчуття безпеки на глибинні кровно-споріднені стосунки, але й задля психіч-

ного здоров'я людини, яка не може забезпечуватися більш мінливими нормами формалізованих структур. Це, в свою чергу, забезпечує самовідтворення суспільства та його стабільність. Наступний критерій – закон та влада права – не може розглядатися за допомогою простого критерію виконання чи невиконання законів громадянами. В умовах України треба йти шляхом інституційної економіки [7, с. 53-64], яка цей критерій розгортає у площині співвідношення позитивного закону простору звичаїв, традицій та психологічних настанов цієї нації. Й якщо нещодавно прийнятий закон у межах ліберальної культури ніяким чином не співпадає зі традиційними формами існування суспільства, то й не треба очікувати його виконання громадянами й законослухняність: глибинна пам'ять предків більш консервативна й потребує поступових змін, але не вважається дослідниками, що працюють міждисциплінарно, як однозначно негативна чи така, що гальмує будь-які прогресивні процеси. Навпаки, процес руху до динамічної культури повинен бути таким, що забезпечує високий рівень стабільності в умовах екзистенційного хаосу постмодерну.

В сучасному світі громадянська ідентичність, яка свої витoki бере з національної ідентичності, припускає об'єднання людей на підставі однакового статусу громадян, рівного правового статусу, бажання бути політично активними (чи хоча б приймати участь у громадській життєдіяльності), мати єдиний простір громадянського культурного дискурсу. Важливий фактор – бажання людей, які себе однаково ідентифікують національно, жити на єдиній території, в єдиній державі, разом творити громадянське суспільство [5, с. 47]. Саме так сприймають себе українці з певного часу. «Більшість (56%) респондентів вважають найбільш прийнятним для себе громадянське визначення української нації, як спільноти всіх громадян України, незалежно від їх етнічної належності, мови спілкування і традицій» [1, с. 11]. Пошук загальноновизнаних складових національної ідентичності, що активно почався з моменту визначення нашої державності, не зупиняється й досі, бо співпадає зі постмодерною трансформацією основних соціальних інститутів. Інтуїтивно українською громадськістю було знайдено універсальний – культурний – засіб ідентифікації, бо «більшість (73%) респондентів вважають, що кожен громадянин України, незалежно від його етнічного походження, повинен знати українську мову, основи історії і культури Української держави» [1, с. 12]. Саме завдяки цим настановам, які поступово сформувалися на початку сторіччя, й спостерігається сьогодні надзвичайно високий рівень відчуття спорідненості у характерах, звичаях, традиціях із різними регіонами: на прохання оцінити власну спорідненість зі сусідніми регіонами України – співвітчизники надали дуже високі бали

(середня шкала – 7,3 при максимальних «10») [2]. При тому, на питання «До якої культурної традиції Ви себе насамперед відносите?» українці однозначно (майже 81%) визначили себе як носії саме української культури, не сприймаючи спроби глобальної політики знайти більш великі структури задля самоідентифікації (тільки 10% опитаних схильні сприймати себе як представників загальноєвропейської культури, хоча й очікують через четверть сторіччя її зростання). Культурно-мовна позиція щодо самоідентифікації підтверджується й весняними дослідженнями – більше аніж 40% респондентів вважають бар'єрами іншу мову та соціально-культурні умови життя, що свідчить про тверезу позицію громадян, яка виникла за часів війни, коли вони безпосередньо зіткнулися зі щоденним буттям у якості біженців. Хоча паралельно з цим й присутня діюча міфологема у підсвідомих настановах українця у наступному питанні: громадяни сприймають себе європейцями не тільки у географічному, але й у культурно-історичному аспектах (тут показники більше 60%). Дуже жорстка позиція щодо соціального аспекту (майже 60% не відчують себе соціально захищеними так, як це відбувається в Європі), також й економічний аспект розвитку (68% респондентів не бачать у нас таких самих показників розвитку) [2]. Політичний аспект спорідненості зі Європою – найяскравіша проблема для українців. З одного боку, з початку війни Україна лунає на перших позиціях європейських політичних новин та постійно відчуває підтримку з боку різних спільнот, тому загальноєвропейський простір єдності відчувають майже 47% респондентів. З іншого боку, здається, що неспроможність Європи поставити кінцеву крапку у війні, викликає відчуття вторинності наших проблем для європейських держав (37% опитаних бачать розділення політики Європейського Союзу та України) [2]. Таким чином, сьгоднішні настанови громадян – це культурно-етичні й мовно-історичні засади власної ідентифікації, що пов'язано зі трансформаціями в соціальних інститутах, які більш гнучкі аніж етно-генетичні шари підсвідомого. Отже, формування потрібного задля національного поєднання чіткого й зрозумілого історичного минулого, розгортання прямого вектору прогресивного руху у майбутнє, підвищення рівня соціальної відповідальності по відношенню до стабілізації буття власних громадян – три комплекси завдань державним структурам суспільства.

Здається, що перед політичною елітою стоїть зрозуміле поточне завдання – створити досконалий й позитивний образ української державності як цілісний й системний. Але й це не зроблено відповідно: досі кожного року переписують шкільні підручники історії, які не спроможні створити єдину, зрозумілу, загально прийнятну національну історію. Чи це проблема неспроможності політичної еліти вирішувати стратегічні завдання, бо зосереджена

тільки на власному тактичному виживанні, чи вона не спроможна подолати деформацію соціального буття під впливом дискурсу постмодерну. Бо соціальне буття будь-якої держави сучасності, що перебуває у відкритому інформаційному просторі (тобто під впливом глобальної інформаційної мережі), з цілісного стало мінливим, змінним, множинним. Перехід від громадянина Модерну, який рухається широким шляхом Прогресу зі зрозумілою метою задоволення власних потреб та бажань, до людини епохи постмодерну, яка буття сприймає начебто гру, бо перед собою має декілька «стежок у занедбаному саду» з альтернативами розвитку свого життя. Як каже З. Бауман, «у грі розумно дотримуватися стратегії ведення коротких партій і, відповідно, все своє життя з її гігантськими всеохоплюючими ставками розумно розбити на серію коротких обмежених партій» [цит. за 11, с. 429]. Сучасна людина й політична еліта перетворилася на гравців-туристів, гравців-фрілансерів, які зосереджені та тактиці проходу певного відрізка «стежки саду» й не спроможні бачити стратегію всього життя. «Життєвим стилем модерну було паломництво, оскільки людина сама приносила сенс у простір без контурів, готовий прийняти будь-які запропоновані обриси. У постмодерністській ситуації наступальна тактика, за зауваженнями Ж.-Ф. Ліотара, змінюється оборонною, тому що онтологічно визнаним виявляється тільки хаос, а в децентрованому світі, де одні парадокси, різомі і симулякри, попередні просторово-часові орієнтири втрачають свою цінність» [15, с. 167]. Особливості існування у глобалізаційному просторі додають саме це відчуття хаосу, ще й в умовах відновлених військових конфліктах на Сході [12], на Кавказі [3], в Африці [10] й відвертим признанням представників ООН, що вона не має необхідного впливу на можливість розв'язання міжнародних загострень [8]. Але у нас нема ані іншого часу, ані іншої держави задля можливості спробувати «переграти гру», тому треба шукати необхідні засади національної ідентифікації, що спроможні подолати хаос ззовні й всередині кожного з нас. Тому й загальна настанова громадян спиратися на культурно-історичну складову національності – дійсно перспективний крок до подолання недоліків епохи постмодерну. Й саме на цих засадах є перспектива не просто відтворення українського суспільства, а й створення стратегії потужності й гнучкості нації у майбутньому, бо філософські закони розвитку потребують від нас спочатку конструювання ідеального образу, сповненого позитивних рис характеру нації, а потім поступового втілення цього конструкту у щоденну соціальну практику (власний образ нації за найсучаснішими дослідженнями [2], якій притаманні яскраво позитивні риси – волелюбності, працьовитості, патріотизму, гостинності, доброти, життєрадісності, щирості –

надають високий рівень вірогідності реалізації відповідного проекту).

Висновки. Трансформація інституту національності в умовах глобалізаційного буття постмодерну потребує системного аналізу й комплексного підходу. Сучасна українська громадськість має готовність ідентифікувати національність спираючись на культурно-історичні засади та сучасні етичні настанови, що пов'язані зі намаганням надати більшої переваги саме соціальній відповідальності на противагу особистісному задоволенню. Ціла низка культурних рис, що притаманні українській громадськості й свідчать про достатньо високий рівень ліберальної політичної культури, надає можливість впевнено стверджувати про достатній потенціал життєздатності нації. Тому пошук єдиного, системного та обов'язково позитивного світогляду на власну історію, а також структурно-визначений план стратегічного розвитку нації – поточне завдання політичної еліти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ідентичність громадян України в нових умовах: стан, тенденції, регіональні особливості. *Національна безпека і оборона*. 2016. №3-4. С.3-57
2. Ідентичність громадян України: тенденції змін (травень 2023р.) Український центр економічних та політичних досліджень ім. О.Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/identychnist-gromadian-ukrainy-tendentsii-zmin-traven-2023r> (дата звернення 7.11.2023)
3. Конфлікт у Нагірному Карабасі: з чого все почалося URL: <https://chas.news/current/konflikt-mizh-azerbaidzhanom-ta-virmenieyu-poyasnyuemo-chomu-kraini-voroguyut-cherez-nagirni-karabah> (дата звернення 9.11.2023)
4. Курас І.Ф. Етнополітологія. Перші кроки становлення: монографія. К.: Генеза, 2004. 735 с.
5. Левенець Ю. А. Держава у просторі громадянського суспільства: монографія. К.: Освітня книга, 2006. 272 с.
6. Монтеск'є Ш. Л. *Політична енциклопедія*. Редкол.: Ю. Левенець, Ю.Шаповал та ін. К.: Парлам. видав., 2011. С.465.
7. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / пер. з англ. І. Дзюби. К.: Основи, 2000. 198 с.
8. Скандал в ООН: Ізраїль обурився висловами генсека URL: <https://www.dw.com/uk/skandal-v-oon-izrail-oburivsa-vislovami-genseka/a-67204923> (дата звернення 8.11.2023)
9. Скасування заочки: як закінчуватимуть навчання ті, хто проходить його зараз URL: <https://www.unian.ua/society/skasuvannya-zaochki-yak-zakinchuvatimut-navchannya-ti-hto-prohodit-yogo-zaraz-12442737.html> (дата звернення 9.11.2023)
10. Франція звинувачує російську ПВК Вагнера у грабуванні Малі URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3394403-francia-zvinuvacue-rosijsku-pvk-vagnera-u-grabuvanni-mali.html> (дата звернення 9.11.2023)

11. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський, Я. Калакура, О. Калакура, М. Юрій. К.: ІПІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с.

12. Чому Ізраїль критикують через війну в секторі Газа| Ефіп BBC URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0gVWp7b4sLc> (дата звернення 8.11.2023)

13. Almond, Gabriel A., and Sidney Verba. *The Civic Culture Revisited*. Little, Brown, 1980. 560 p.

14. Harrison L. E., Huntington S. P. *The Central Liberal Truth: How Politics Can Change a Culture and Save It from Itself*. Cambridge University Press Print, 2006. 384 p.

15. Lyotard J.-F. *La condition postmoderne: rapport sur le savoir*. Paris: Minuit, 1979. 370 p.

16. Maier Ch. *The Political of Time: Changing Paradigms of Collective Time. Changing Boundaries of the Political Essays on the Evolving Balance between the State and Society, Public and Private in Europe*. Cambridge University Press Print, 1987. pp. 151-176.

REFERENCES:

1. National Security and Defense (2016). *Identychnist' hromadyan Ukrainy v novykh umovakh: stan, tendentsiyi, rehional'ni osoblyvosti* [Identity of Ukrainian Citizens in the New Conditions: Status, Trends, and Regional Peculiarities] vol. 161-162, no. 3-4, pp.3-57
2. Ukrainian Center for Economic and Political Research Razumkov's (2023) *Identychnist' hromadyan Ukrainy: tendentsiyi zmin (traven' 2023r.)* [Identity of Ukrainian citizens: trends of change (May 2023)] Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/identychnist-gromadian-ukrainy-tendentsii-zmin-traven-2023r>
3. Konflikt u Nahirnomu Karabasi: z choho vse pochalosya (2023) [The conflict in Nagorno-Karabakh: how it all began] Retrieved from: <https://chas.news/current/konflikt-mizh-azerbaidzhanom-ta-virmenieyu-poyasnyuemo-chomu-kraini-voroguyut-cherez-nagirni-karabah>
4. Kuras I.F. (2004) *Etnopolitohiya. Pershi kroky stanovlennya* [Ethnopolitics. The first steps of formation] Kyiv: Genesis (in Ukrainian)
5. Levenets Y.A. (2006) *Derzhava u prostori hromadyans'koho suspil'stva* [The state in the space of civil society] Kyiv: Osvitnya knyha (in Ukrainian)
6. Montesquieu C.L. (2011) *Politychna entsyklopediya* [Political encyclopedia] Kyiv: PV. P. 465 (in Ukrainian)
7. North D. (2000) *Instytutsiyi, instytutsiyna zmina ta funktsionuvannya ekonomiky* [Institutions, institutional change and the functioning of the economy] Kyiv: Osnovy (in Ukrainian)
8. Skandal v OON: Izrayil' oburivsvya vyslovamy henseka (2023) [Scandal at the UN: Israel is outraged by the Secretary General's remarks] Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/skandal-v-oon-izrail-oburivsa-vislovami-genseka/a-67204923>
9. Skasuvannya zaochky: yak zakinchuvatymut' navchannya ti, khto prokhodyt' yoho zaraz (2023) [Part-time studies canceled: how those who are studying now will graduate] Retrieved from: <https://www.unian.ua/society/skasuvannya-zaochki-yak-zakinchuvatimut-navchannya-ti-hto-prohodit-yogo-zaraz-12442737.html>

10. Frantsiya zvinuvachuye rosiys'ku PVK Vahnera u hrabuvanni Mali (2023) [France accuses Russian PMC Wagner of robbing Mali] Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3394403-francia-zvinuvacue-rosijsku-pvk-vagnera-u-grabuvanni-mali.html>

11. Rafal's'kyy O., Kalakura Y., Kalakura O., Yuriy M. (2022) *Tsyvilizatsiyna identychnist' ukrayinstva: istoriya i suchasnist'* [The Civilizational Identity of Ukrainians: History and Modernity] Kyiv: IPIEnD (in Ukrainian)

12. Chomu Izrayil' krytykuyut' cherez viynu v sektori Haza | Efir BBS (2023) [Why Israel is being criticized over the war in Gaza | BBC] Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=0gVWp7b4sLc>

13. Almond, Gabriel A., and Sidney Verba. *The Civic Culture Revisited*. Little, Brown, 1980. 560 p.

14. Harrison L. E., Huntington S. P. *The Central Liberal Truth: How Politics Can Change a Culture and Save It from Itself*. Cambridge University Press Print, 2006. 384 p.

15. Lyotard J.-F. *La condition postmoderne: rapport sur le savoir*. Paris: Minuit, 1979. 370 p.

16. Maier Ch. *The Political of Time: Changing Paradigms of Collective Time. Changing Boundaries of the Political Essays on the Evolving Balance between the State and Society, Public and Private in Europe*. Cambridge University Press Print, 1987. pp. 151-176.

Ethical foundations of Ukrainian self-identification in the discourse of postmodernity

Milova Mary Illivna

Ph.D. of Political Sciences,
Professor at the Department of Political Sciences
Odesa I. I. Mechnikov National University
French Bul., 24/26, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0003-4215-1264

Dymova Olena Valentynivna

Ph.D. of Political Sciences,
Associate Professor at the Department of Social Sciences and Humanities
Odesa National Marine University
Mechnikov str., 34, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-7695-1414

The article is devoted to the study of the cultural and national aspect of Ukrainian society. It is undergoing complex transformation processes. At that directly affect the new perception of the foundations of socio-political existence. The war and the influence of pan-European political events needs to address these issues as soon as possible. The research is devoted to the peculiarities of the formation of self-identification of the Ukrainian nation and requires a comprehensive approach to the problem: classical knowledge of Western science on political culture, world and national studies of the formation of citizenship, and modern definitions of the features of dynamic/static cultures are used. The study applies a systematic-analytical approach, historical method, methods of comparative and structural-functional analysis, which made it possible to extrapolate the features of each characteristic feature of a dynamic culture to the daily social practice of citizens. The dialectical method made it possible to selectively choose truly qualitative features of culture that create the conditions for the actualization of national consciousness. The sociological method helped to identify the forms of this actualization that are approved by the majority. Sociological studies revealed that today's attitudes of citizens are the cultural, ethical, linguistic and historical foundations of their own identification. The transformation of the institution of nationality requires modeling an image of the nation. That will be based on constructive features of the national character. A number of cultural traits inherent in the Ukrainian public, which indicate a fairly high level of liberal political culture. Therefore, the search for a unified, systematic and necessarily positive outlook on our own history, as well as a structurally defined plan for the strategic development of the nation: it is the current task of the political elite.

Key words: ethic, national self-identification, community, discourse of postmodernity.